ματα μαγειρικῆς, τὰ ὁποῖα ἐλέγοντο «γαστρολογίαι», «γαστρονομίαι», «ὀψοποιίαι» καὶ «ὀψαρτυσίαι».

Αἱ ἑστιάσεις καὶ τὰ συμπόσια ἀπετέλουν μεγάλην ἀπόλαυσιν διὰ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας. Κατ' αὐτὰς τὰ φαγητὰ ἦσαν ἄφθονα καὶ ποικίλα. Καὶ πρῶτον προσέφερον εἰς τοὺς συνδαιτυμόνας διάφορα ὀρεκτικὰ φαγητά, ἐλέγετο δὲ τοῦτο *δεῖπνου προοίμιον* ἢ *πρῶται τράπεζαι*. Ἀφοῦ ἀπεγεύοντο, δοῦλοι ἀφῄρουν τὰς τραπέζας καὶ τὰς μετέφερον ἔξω, ἐκαθαρίζον δὲ τὸ δωμάτιον ἀπὸ τὰ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ριφθέντα κόκκαλα, φλοῦδες καὶ τὰ παρόμοια καὶ προσέφερον ὕδωρ μετ' ἀρωματικοῦ σάπωνος, τοῦ λεγομένου *σμήγματος*, διὰ νὰ νιφθῶσιν οἱ σύνδειπνοι. Μετὰ τὸ ἀπόνιμμα ἔφερον μύρα καὶ στεφάνους ἐκ μυρσίνης καὶ ἄλλων ἀνθέων, διότι οἱ ἀρχαῖοι ἐσυνήθιζον νὰ φοροῦν κατὰ τὸ συμπόσιον στεφάνους. Συγχρόνως προσεφέρετο ἄκρατος οἶνος, ἐξ οὗ πίνοντες οἱ σύνδειπνοι, ἀρχίζοντες ἐκ δεξιῶν κατὰ ἱερὸν ἔθιμον, ἐπέλεγον: «ἀγαθοῦ δαίμονος» ἢ «ὑγείας» (τὸ σημερινὸν «στὴν ὑγειά σας» ἢ «εἰς ὑγείαν»)· καὶ ᾖδον ᾠδὴν εἰς τὸν θεόν, συνοδευόμενοι ἀπὸ αὐλόν. Κατόπιν ἐτρέποντο εἰς τὸν πότον· εἰς τὰς τραπέζας παρετίθεντο ἀμύγδαλα, κάστανα, κάρυα, στραγάλια, τυρὸς καὶ διάφορα εἴδη ζυμαρικῶν καὶ γλυκισμάτων (*ἐπιδόρπια* ἢ *δεύτεραι τράπεζαι* καὶ *ἐπιφορήματα*). Διὰ νὰ μὴ ζαλίζωνται δὲ καὶ μεθύουν, ὁπότε θὰ κατεστρέφετο ἡ διασκέδασις, ἔπινον τὸν οἶνον ὄχι πλέον ἄκρατον, ἀλλὰ κεκραμένον. Ἡ κρᾶσις ἐγίνετο ἐντὸς *κρατῆρος*, μεγάλου ἀγγείου, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἤρυον τὸν οἶνον δι' ἐκπωμάτων διαφόρων εἰδῶν παῖδες ὡραῖοι καὶ εὐπρεπῶς ἐνδεδυμένοι, τοὺς ὁποίους ἐκάλουν *οἰνοχόους* ἢ *οἰνηροὺς θεράποντας*. Ἀπετελεῖτο δὲ ὁ κεκραμένος οἶνος ἀπὸ τρία μέρη ὕδατος καὶ ἓν οἶνου, ὁπότε ὁ οἶνος ἐλέγετο ὑδαρής, ἢ ἀπὸ δύο μέρη ὕδατος καὶ ἓν οἶνου, ἀναλόγως τῆς συνηθείας τῶν πινόντων.

Ὁ πρὸ τῆς τραπέζης κείμενος κρατὴρ ἐπληροῦτο καὶ ἐκερνᾶτο δις καὶ τρὶς καὶ τοῦτο ἐθεωρεῖτο μέτριον, ἐνίοτε ὅμως καὶ τετράκις καὶ πεντάκις, ὅπερ ἐκακίζετο, διότι προὐκάλει πλέον παραδαιμόνιον. Ὁ τρόπος τῆς πόσεως καὶ καθόλου ἡ διεύθυνσις τοῦ συμποσίου ἀνετίθετο εἰς ἕνα ἐκ τῶν συμποτῶν, τὸν ὁποῖον ἐξέλεγον ῥίπτοντες τοὺς ἀστραγάλους, ἐλέγετο δὲ οὗτος *ἄρχων τῆς πόσεως* ἢ *συμποσίαρχος*. Τὸ συμπόσιον ἐφαίδρυνον τὰ ᾄσματα καὶ οἱ χοροί, πολὺ δὲ ἕτερον τὴν ὁμήγυριν τὰ ὑπό τινων τῶν συμποτῶν ᾀδόμενα αὐτοσχέδια ἄσματα, τὰ *σκόλια*. Ἐλέγοντο ἐπίσης πολλὰ ἀστεῖα, ἐπροτείνοντο λύσεις αἰνιγμάτων καὶ γρίφων καὶ ἐπαίζοντο διάφοροι τερπναὶ παιδιαί, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ περισσότερον διασκεδαστικὴ ἦτο ὁ *κότταβος*. Τούτου διεκρίνοντο δύο εἴδη, ὁ *δι' ὀξυβάφων* καὶ ὁ *κατακτός*. Κατὰ τὸ πρῶτον εἶδος τῆς παιδιᾶς ἐτοποθετεῖτο λεκάνη πλήρης ὕδατος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπέπλεον μικρὰ ἀγγεῖα, κενά, λεγόμενα *ὀξύβαφα*, τὰ ὁποῖα προσεπάθουν οἱ παίζοντες νὰ καταβυθίσουν ἐκσφενδονίζοντες ρανίδας οἴνου ἐκ τοῦ ποτηρίου, τὰς ὁποίας, ὡς ἐκ τοῦ παραγομένου ἤχου, ἐκάλουν *λάταγας* (*Ἀθην* 10, 667). Τὸ δεύτερον εἶδος τῆς παιδιᾶς, ὁ κατακτὸς κότταβος, εἶχεν ὡς ἑξῆς: Ἐπὶ ῥάβδου στηριζομένης ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἐτίθετο ἄλλη ἐγκαρσίως, ἡ ὁποία ἐταλαντεύετο ἐν εἴδει ζυγαριᾶς καὶ ἐκ τῶν ἄκρων αὐτῆς ἐκρέμαντο πλάστιγγες, ὑπὸ δὲ τὰς πλάστιγγας ἐκρύπτετο ἀνὰ ἓν ἀγαλμάτιον, ὅπερ ἐλέγετο Μάνης. Ἕκαστος τῶν παιζόντων ἱστάμενος ἐξέπεμπε μακρόθεν ἐκ τοῦ στόματός του, τὸ ὁποῖον ἦτο πλῆρες οἴνου, ἢ ἐκ φιάλης, ἱκανὰς σταγόνας μὲ ἐπιτηδειότητα πρὸς τὰ ἄνω, ὥστε νὰ πέσουν μὲ δύναμιν ἐπὶ μιᾶς ἐκ τῶν δύο πλαστίγγων, ἥτις ὑποχωροῦσα νὰ κατέλθῃ καὶ νὰ κρούσῃ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀγαλματίου διὰ νὰ παραχθῇ ἦχος. Ἄλλη τερπνὴ παιδιὰ ἦτο ἡ *δακτύλων ἐπάλλαξις*, κατὰ τὴν ὁποίαν δύο συμπαίκτορες ἐξέτειγον τὴν χεῖρα καὶ δεικνύοντες τινὰς ἢ ὅλους τοὺς δακτύλους ἐφώναζον ὁ καθεὶς αὐτοστιγμεὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν φαινομένων δακτύλων, ὁ δὲ ἐπιτυγχάνων ἐνίκα.

Λὲν ἔλειπον ἀπὸ τὰ συμπόσια καὶ ταχυδακτυλουργοὶ καὶ θαυματοποιοί, οἱ λεγόμενοι *ψηφοπαῖκται*, οἱ ὁποῖοι — ὅπως οἱ σημερινοὶ συνάδελφοί των — κατεβρόχθιζον πινάκια, μαχαίρια καὶ ἄλλα ἀντικείμενα, τὰ ὁποῖα ἔπειτα ἔβγαζαν ἀπὸ τὸ στόμα, τὴν μύτην καὶ ἄλλα μέρη τοῦ σώματος, ὅπως περιγράφει ὁ Ἀλκίφρων (3, 20) λέγων: «εἰς γάρ τις εἰς μέσους περιελθὼν καὶ στήσας τρίποδα, τρεῖς μικρὰς παρεστίβει παροψίδας, εἶτα ὑπὸ ταύτας ἔσκεπε μικρά τινα καὶ λευκὰ καὶ στρογγυλα λιθίδια... ταῦτα πότε μὲν κατὰ μίαν ἔσκεπε παροψίδα, πότε δὲ παντελῶς ἀπὸ τῶν παροψίδων ἠφάνιζε καὶ ἐπὶ τοῦ στόματος ἔφαινεν εἶτα καταβροχθίσας τοὺς πλησίον ἑστῶτας ἄγων εἰς μέσον τὴν μὲν ἐκ ῥινός τινος, τὴν δ' ἐξ ὠτίου, τὴν δ' ἐκ κεφαλῆς ἀνῄρετο καὶ πάλιν ἀναλόμενος ἐξ ὀφθαλμῶν ἐποίει». Πλὴν τῶν θαυματοποιῶν καὶ ἀγελωτοποιῶν εἰσήγοντο εἰς τὰ συμπόσια καὶ αὐλητρίδες, ψάλτριαι καὶ ὀρχηστρίδες. Συχνὰ πολλοὶ τῶν προσκεκλημένων νεων, μετὰ τὸ τέλος τῆς ἑστιάσεως καὶ τοῦ συμποσίου, συνοδευόμενοι ὑπὸ αὐλητρίδων καὶ ψαλτριῶν μετέβαινον εἰς τὰς οἰκίας τῶν ἐρωμένων των καὶ διέμενον παρ' αὐταῖς τὸ λοιπὸν τῆς νυκτός. Τοῦτο ἐλέγετο *κῶμος*.

Τὰ ἐνδύματα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα αἱ γυναῖκες εἰργάζοντο ἐν τῷ οἴκῳ καὶ κατεσκεύαζον μόναι τὰ ἐνδύματά των, καθὼς καὶ τῶν ἀνδρῶν των καὶ ὅλων τῶν οἰκείων. Τὰ ἐνδύματα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἦσαν ὀλίγα καὶ ἁπλᾶ, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐπέτρεπεν ὁ καλὸς οὐρανὸς καὶ τὸ εὔκρατον κλῖμα τῆς χώρας. Διῃ οὖντο δὲ ταῦτα ἐκ παλαιοτάτων εἰς *ἐνδύματα* καὶ *ἐπιβλήματα* ἢ *περιβλήματα*. Καὶ ἐνδύματα μὲν ἐλέγοντο ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἐφόρουν κατάσαρκα, ἐπιβλήματα δὲ ὅσα ἐπέρριπτον ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων.

Κύριον ἀνδρικὸν ἔνδυμα ἦτο ὁ *χιτών*, ἀπὸ ὕφασμα μαλακόν, κατὰ μὲν τὴν μίαν πλευρὰν ἔχων ραφὴν καὶ μασχάλην δι' ἧς διήρχετο ὁ βραχίων, κατὰ δὲ τὴν ἄλλην ὦν ἀνοικτὸς καὶ ἢ καρφωνόμενος ἐπὶ τῶν ὤμων διὰ πόρπης ἢ κομβωνόμενος. Ὑπῆρχον καὶ χιτῶνες μὲ δύο μασχάλας, *ἀμφιμάσχαλοι* βραδύτερον προσετέθησαν εἰς αὐτοὺς καὶ χειρίδες καὶ ἔγιναν *χειριδωτοί*. Διεκρίνοντο δύο εἴδη χιτώνων, ὁ *δωρικός*, βραχὺς ἄνευ χειρίδων καὶ μάλλινος, καὶ ὁ *ἰωνικός*, λινοῦς καὶ ποδήρης. Ὁ χιτὼν τῶν ἐργατικῶν εἶχε μίαν μασχάλην *ἑτερομάσχαλος*, καὶ ἄφηνε τὴν δεξιὰν χεῖρα καὶ τὸν ὦμον γυμνά, διὸ καὶ κοινῶς ἐλέγετο *ἐξωμίς*. Ὑπὸ τὸν χιτῶνα ἐφόρουν βραδύτερον τὸν *χιτωνίσκον*.

Ἐκ τῶν ἐπιβλημάτων τὸ σπουδαιότερον ἦτο τὸ *ἱμάτιον*, τετράγωνον ὕφασμα, τὸ ὁποῖον ἐπέρριπτον πρῶτον ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου καὶ συνεκράτουν διὰ τοῦ ἀριστεροῦ βραχίονος· εἶτα σύροντες αὐτὸ κατὰ τὰ νῶτα ἢ ἐπέρριπτον ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ βραχίονος, οὕτως ὥστε καὶ ὁ βραχίων καὶ ὁ ὦμος ὁ δεξιὸς νὰ καλύπτωνται, ἢ ὑφέλκοντες ὑπὸ τὸν δεξιὸν βραχίονα, ὥστε νὰ μένῃ ἀκάλυπτος καὶ ὁ ὦμος καὶ ὁ βραχίων, ἐπέρριπτον πάλιν ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου, ὥστε αἱ ἄκραι αὐτοῦ νὰ πίπτωσιν ἐπὶ τῶν νώτων. Ἱμάτιον βαρύτερον καὶ χειμερινὸν ἦτο ἡ *χλαῖνα*. Οἱ Δωριεῖς, καὶ μάλιστα οἱ Σπαρτιᾶται, ἐφόρουν μετρίων διαστάσεων καὶ ἄκομψον ἱμάτιον, τὸν λεγόμενον *τρίβωνα*. Οἱ ποιμένες καὶ οἱ χωρικοὶ ἐφόρουν χιτῶνα ἐκ δερμάτων ζῴων κατασκευαζόμενον, καλούμενον *διφθέραν*, ὁ ὁποῖος εἶχε καὶ κουκούλαν, *ἐπίκρανον*. Οἱ παῖδες τῶν Ἀθηναίων ἐφόρουν χιτῶνα, ὅτε δὲ ἐγίνοντο ἔφηβοι ἐφόρουν *χλαμύδα*, τὴν ὁποίαν παρέλαβον παρὰ τῶν Θεσσαλῶν καὶ Μακεδόνων. Ἦτο δὲ ἡ χλαμὺς στενὸν καὶ κυκλοτερὲς τεμάχιον ὑφάσματος, τὸ ὁποῖον ἐφόρουν κατὰ διαφόρους τρόπους, κυρίως δὲ ἢ περιέφερον τὴν βραχυτέραν πλευρὰν περὶ τὸν λαιμὸν καὶ τὴν ἐστερέωνον διὰ περόνης ἐπὶ τοῦ στήθους, ἢ ἐκόμβωνον ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ ὤμου, ὥστε νὰ κρέμωνται αἱ πτέρυγες αὐτῆς. Τὰ ἐνδύματα τῶν γυναικῶν ἦσαν τὰ αὐτὰ περίπου μὲ τὰ τῶν ἀνδρῶν, ἰδίως εἰς τὰς παλαιοτέρας ἐποχάς. Ὁ γενικὸς ἰωνικὸς ποδήρης χιτὼν τῶν γυναικῶν ἦτο πολὺ μακρὸς καὶ πολύπτυχος, διὰ νὰ μὴ σύρεται δὲ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἀνέσυρον αὐτὸν ὀλίγον ἄνωθεν τῆς ζώνης. Τὸ ἄνωθεν τῆς ζώνης κρεμάμενον τοῦτο τμῆμα ἐλέγετο κόλπος. Ζῶσμα αἱ γυναῖκες ἐφόρουν καὶ περὶ τὸ στῆθος, ὅπερ ἐκάλουν *ταινίαν* καὶ *μίτραν* καὶ *ἀπόδεσμον* καὶ *στηθόδεσμον*. Ἐπιβλήματα τῶν γυναικῶν ἦσαν: πρῶτον ἡ *ἀμπεχόνη* ἢ *ἀμπεχόνιον*, ὅμοιον μὲ τὸ ἀνδρικὸν ἱμάτιον, τὸ ὁποῖον συχνὰ ἐφόρουν καὶ αἱ γυναῖκες· δεύτερον ἡ *κυπασσίς*, εἶδος βραχέος καὶ κομψοῦ περιβλήματος, ὅπερ ἐκόμβωνον αἱ γυναῖκες ἐπὶ τοῦ στήθους· τρίτον ὁ *πέπλος*, κατ' ἀρχὰς ἰδιαιτέρα περικαλλὴς ἐσθής, τὴν ὁποίαν ἐφόρουν αἱ γυναῖκες. Ὀνομαστὸς καὶ πολυτελέστατος ἦτο ὁ πέπλος τῆς Ἀθηνᾶς, τὸν ὁποῖον περιέφερον οἱ Ἀθηναῖοι κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Παναθηναίων.

Τὰ γυναικεῖα ἐνδύματα ἦσαν κατὰ κανόνα λεπτότερα τῶν ἀνδρικῶν, ἐνῷ δὲ τὰ ἀνδρικὰ κατεσκευάζοντο ἀποκλειστικῶς ἀπὸ μάλλινον ὕφασμα τὰ γυναικεῖα κατεσκευάζοντο καὶ ἀπὸ λινὸν καὶ λίνου, χρώματος ὑποκιτρίνου ἢ καὶ κροκωτοῦ. Ἄριστα καὶ ὀνομαστὰ διὰ τὴν λεπτότητα καὶ διαφάνειαν ὑφάσματα ἦσαν τὰ ἐκ λίνου ἐν τῇ νήσῳ Ἀμοργῷ κατασκευαζόμενα (*ἀμόργινα*). Βραδύτερον ἐκομίσθησαν ἐξ Ἀσίας εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ μεταξωτὰ ὑφάσματα, τὰ ὁποῖα ἔλεγον *μηδικὰ* ἢ *σηρικά*, ἐξαίρετα καὶ ὠμὴ μέταξα, ἐκ τῆς ὁποίας κατεσκεύαζον, ἰδίως ἐν Κῷ, περίφημα διὰ τὴν διαφάνειαν τῶν ὑφασμάτων. Τὸ κύριον χρῶμα τῶν φορεμάτων ἦτο διὰ τὰ ἱμάτια τῶν ἀνδρῶν τὸ λευκὸν καὶ διὰ τοὺς χιτῶνας τὸ φαιόν. Τῆς γυναικείας ἐσθῆτος τὸ χρῶμα ἦτο κατ' ἀρχὰς τὸ λευκὸν ἢ τὸ βύσσινον, κατόπιν δὲ καὶ διάφορα ἄλλα. Ἐστόλιζον δὲ αἱ γυναῖκες τὰς ἐσθῆτας διὰ *πτυχῶν* καὶ *κοσσῶν* καὶ ἐνύφαινον καὶ ἐκέντων εἰς αὐτὰ ζῷα καὶ ἄνθη.

Καλύμματα τῆς κεφαλῆς. Οἱ Ἕλληνες, ὡς ἔχοντες κλῖμα εὔκρατον καὶ φύσει ἄφθονον κόμην, ἄφηνον ἀσκεπῆ τὴν κεφαλήν των καὶ ἐκτὸς τῆς οἰκίας. Μόνον οἱ ὁδοιτόροι, οἱ κυνηγοί, οἱ ναυτικοί, οἱ γεωργοὶ καὶ γενικῶς οἱ ἐργατικοὶ ἐκάλυπτον ἐξ ἀνάγκης τὴν κεφαλήν. Καλύμματα τῆς κεφαλῆς ἦσαν ἡ *κυνῆ* καὶ ὁ *πῖλος* καὶ ὁ *πέτασος*. Κυνῆ ἐλέγετο τὸ ἐκ δέρματος κυνὸς ἢ καὶ ἄλλου ζῴου κάλυμμα, ὅ τερ ἐφόρουν ἰδίως οἱ χειρώνακτες, πῖλος δὲ τὸ ἄνευ χειλέων κωνοειδὲς κάλυμμα, τὸ ὁποῖον ἐφόρουν θεοὶ καὶ ἡμίθεοι, ἐνῷ φρύγιος πῖλος ἦτο εἶδος πίλου, τοῦ ὁποίου ἡ κορυφὴ ἔκλινε πρὸς τὰ ἔμπρός. Τοῦτον ἐφόρει ὁ Πάρις, ὁ Γανυμήδης καὶ ἄλλοι ἐξ Ἀσίας. Ὁ πέτασος ἀντιθέτως εἶχε πλατεῖαν στεφάνην (μπόρ), διὰ νὰ προφυλάττῃ ἀπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου. Τοῦτον οἱ φοροῦντες ἔδενον διὰ ταινίας ὑπὸ τὴν κάτω σιαγόνα. Τὸν πέτασον ἐφόρουν ἰδίως οἱ ἔφηβοι εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπως βλέπομεν ἀπὸ τὰ γλυπτὰ τοῦ Παρθενῶνος. Αἱ γυναῖκες ἐκάλυπτον τὴν κεφαλήν, ὅταν ἐξήρχοντο ἐκ τῆς οἰκίας, διὰ λεπτοτάτου ὑφάσματος, ὅπερ ἔλεγον *κάλυμμα*, *κρήδεμνον* καὶ *καλύπτραν*. Βραδύτερον ἐχρησιμοποιήθη ὑπ' αὐτῶν ἡ *θολία*—πλατὺς καὶ εἰς ὀξὺ ἀπολήγων πλεκτὸς πῖλος ἢ μᾶλλον σκιάδιον—, φερομένη ὑπεράνω τοῦ καλύπτοντος ἐνδύματος καὶ στερεουμένη διὰ καρφίδων. Ἐκτὸς τούτου, διὰ νὰ προφυλάσσωνται ἀπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, ἔκαμνον χρῆσιν *ἀλεξηλίου*, τὸ ὁποῖον προπορευομένη δούλη ἐκράτει ὑπεράνω αὐτῶν.

Ἡ κόμμωσις παρὰ τοῖς ἀρχαίοις. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐφρόντιζον πολὺ ἐκ παλαιοτάτων χρόνων διὰ τὴν διευθέτησιν καὶ τὸν καλλωπισμὸν τῆς κόμης των. Ἀκείρατος καὶ καλῶς κτενισμένη κόμη ἦτο χαριέστατος στολισμὸς τῶν ἡρώων τοῦ Ὁμήρου, ὁ ὁποῖος τοὺς μὲν ἀνδρείους Ἀχαιοὺς ἀποκαλεῖ καρηκομόωντας, τὰς δὲ θεὰς καὶ ἡρωΐδας καλλικόμους καὶ εὐπλοκάμους. Τὴν αὐτὴν ἐπιμέλειαν τῆς κόμης εἶχον καὶ οἱ μετὰ τὸν Ὅμηρον. Καὶ οἱ μὲν Σπαρτιᾶται εἰς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ἐκείροντο, ἀφ' ὅτου δὲ ἐγίνοντο ἔφηβοι ἔτρεφον τὴν κόμην, τὴν ὁποίαν ἰδίως εἰς τὰς ἑορτὰς ἐκτένιζον μὲ πολλὴν ἐπιμέλειαν. Οἱ Ἀθηναῖοι, μέχρι τῶν μηδικῶν, ἐφ' ὅσον ἦσαν παῖδες ἔτρεφον μακρὰν καὶ καλὴν κόμην, μόλις δὲ ἔφθανον εἰς τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν ἔκειρον τὴν κόμην πανδήμως καὶ τὴν ἀφιέρωνον εἰς τὸν Ἀπόλλωνα ἢ ἄλλον θεόν, τοῦ ὁποίου ἱερὸς ἦτο εἷς ἐκ τῶν ἐγχωρίων ποταμῶν. Ὅταν ἐγίνοντο ἄνδρες, ἔπαυον μὲν νὰ κείρουν τὴν κόμην, περιεποιοῦντο ὅμως αὐτὴν εἰς τὰ κουρεῖα. Τὰ κουρεῖα ἀρχικῶς ἦσαν ὑπαίθρια, βραδύτερον ὅμως κατέστησαν κέντρα πολυτελείας, ἔνθα καὶ πολλοὶ σπουδαῖοι ἄνδρες διημέρευον, διαλεγόμενοι πρὸς ἀλλήλους περὶ ἰδιωτικῶν καὶ δημοσίων πραγμάτων. Τὰ διάφορα ἐργαλεῖα τῶν κουρείων, δι' ὧν διηυθέτουν τὴν κόμην, τὸν πώγωνα καὶ τὸν μύστακα, ἦσαν *ξηροί*, *μαχαιρίδες*, *κάτοπτρα*, *κτένες*, *μάκτρα* καὶ τὰ παρόμοια. Ἀπὸ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου ἤρχισαν νὰ ξυρίζουν τὸν πώγωνα καὶ μόνον οἱ σοφισταὶ καὶ οἱ φιλόσοφοι ἐπέμενον εἰς τὴν παλαιὰν συνήθειαν νὰ τρέφουν πώγωνα βαθύν.

Σχετικῶς μὲ τὴν κόμμωσιν τῶν γυναικῶν, ἀπὸ τὰ περισωθέντα ἔργα πλαστικῆς καὶ τὰς ἀγγειογραφίας βλέπομεν ὅτι εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο οἱ ἀρχαῖοι παρέσχον θαυμάσιον δεῖγμα τῆς κομψότητος καὶ καλαισθησίας αὐτῶν.

Ἡ διευθέτησις τῆς κόμης ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλληνίδων ἐγίνετο μετὰ πολλῆς φιλοκαλίας εἰς πλοκάμους ἢ βοστρύχους συνεχομένους διὰ σπειρῶν ἐκ χρυσοῦ σύρματος καὶ διατιθεμένους περὶ τὴν κεφαλὴν κατὰ ποικίλους τρόπους. Κατὰ ἕνα ἐξ αὐτῶν ἐσήκωνον τὰς τρίχας ἐκ τῶν ὄπισθεν καὶ κατὰ τοὺς κροτάφους κυματοειδῶς ἄνωθεν τῶν ὤτων καὶ προσέδενον αὐτὰς ἐπὶ τῆς κορυφῆς, ὥστε ἀπετελεῖτο καλὸς καὶ κομψὸς δεσμός, ὁ λεγόμενος *κόρυμβος*. Αἱ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον διευθετοῦσαι τὴν κόμην νέαι ἐφόρουν πολλάκις περὶ τὴν κεφαλὴν ταινίαν, ἡ ὁποία ἦτο πλατεῖα εἰς τὸ μέσον καὶ στενὴ κατὰ τὰ ἄκρα, καὶ ἐκαλεῖτο διὰ τοῦτο *σφενδόνη*, πολλάκις δὲ ἐκοσμεῖτο καὶ διὰ μαργαριτῶν καὶ ἄλλων πολυτίμων λίθων. Ὁμοία περίπου πρὸς τὴν σφενδόνην ἦτο ἡ *στλεγγίς*, δερματίνη καὶ ἐπιχρυσωμένη, τὴν ὁποίαν ἐφόρουν ἐπίσης αἱ νέαι. Πλὴν τῆς σφενδόνης, εἶχον ἐπινοήσει αἱ Ἑλληνίδες καὶ ἄλλα μέσα, δι' ὧν περιώριζον τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς· τοιαῦτα δὲ ἦσαν πρῶτον τὸ δικτυωτὸν κάλυμμα ἐκ λεπτῶν ἱμάντων ἢ ἐκ χρυσῶν νημάτων, ὅπερ ἐκάλουν *κεκρύφαλον*, δεύτερον τὸ ἐξ ὑφάσματος, λεγόμενον *σάκκος*, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἔκλειον ὅλας τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς ἢ μόνον τὸ ὄπισθεν μέρος τῆς κόμης, καὶ τρίτον ἡ *μίτρα*, κατ' ἀρχὰς ἁπλῆ ταινία, βραδύτερον δὲ εἶδος μανδηλίου, μὲ τὸ ὁποῖον περιεσφίγγον αἱ γυναῖκες τὴν κεφαλήν. Χαρακτηριστικὰ διὰ τὴν φιλαρέσκειαν τῶν ἀρχαίων Ἑλληνίδων εἶναι ὅσα λέγει σχετικῶς ὁ Λουκιανὸς εἰς τοὺς «Ἔρωτας» 40: «Τὸ δὲ πλεῖστον ἀναλίσκει μέρος (τοῦ χρόνου) ἡ πλοκὴ τῶν τριχῶν· αἱ μὲν γὰρ φαρμάκοις ἐρυθαίνειν δυναμένοις πρὸς ἥλιον μεσημβρίαν τοὺς πλοκάμους ἴσα ταῖς τῶν ἐρίων χροιαῖς ξανθῷ μεταβάπτουσιν ἄνθει τὴν ἰδίαν κατακρίνουσαι φύσιν· ὁπόσαις δὲ ἀρκεῖν ἡ μέλαινα χαίτη νομίζεται, τὸν τῶν γεγαμηκότων πλοῦτον εἰς ταύτην ἀναλίσκουσιν ὅλην Ἀραβίαν σχεδὸν ἐκ τῶν τριχῶν ἀποπνέουσαι, σιδηρᾶ τε ὄργανα πυκνὸς ἀμβλείᾳ φλογὶ χλιανθέντα εἰς τῶν ἐλίκων οὐλότητα διαπλέκει...».

Τὰ ὑποδήματα τῶν ἀρχαίων. Τὰ ὑποδήματα δὲν ἦσαν ἀπαραίτητα διὰ τοὺς ἀρχαίους, ὅπως εἶναι σήμερον, οὔτε ἦτο ἄκοσμον καὶ ἀπρεπὲς δι' αὐτοὺς νὰ περιφέρωνται ἀνυπόδητοι. Τὰ κυριώτερα εἴδη ὑποδημάτων ἦσαν τρία· τὸ ἁπλούστερον ἀπε-